

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.622.2024.

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w związku z interpelacją poselską nr 5907, Pana Posła Bolesława Piechy w sprawie publikacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego emerytur czerwcowych, pragnę przekazać, co następuje.

Zgodnie z nowym algorytmem wymiaru emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po 1948 r., którzy zostali objęci reformą emerytalną, świadczenie osoby przechodzącej na emeryturę w czerwcu, obliczane z zastosowaniem tzw. nowych zasad wymiaru określonych w art. 25-26 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych było zwykle niższe od świadczenia tej osoby, gdyby przeszła na emeryturę w kwietniu lub maju danego roku. Wynikało to stąd, że suma wskaźników waloryzacji kwartalnej, którymi zostałyby objęte składki emerytalne oraz kapitał początkowy przy przejściu na emeryturę w kwietniu lub maju, jest zazwyczaj wyższa od wskaźnika waloryzacji rocznej, który stosuje się przy ustalaniu emerytury w czerwcu danego roku.

Doraźne rozwiązanie tej kwestii, z którego skorzystały osoby przechodzące na emeryturę w czerwcu 2020 r., zawiera ustawa z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań ostonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz. U. poz. 875). Zgodnie z art. 53 tej ustawy, w przypadku ustalania wysokości emerytury w czerwcu 2020 r., waloryzacji składek stanowiących podstawę obliczenia emerytury dokonuje się w taki sam sposób, jak przy ustalaniu wysokości emerytury w maju 2020 r., jeżeli jest to korzystniejsze dla ubezpieczonego. Celem tej regulacji było to, aby podstawa wymiaru emerytury ustalona na dzień 1 czerwca 2020 r. nie była niższa od ustalonej na dzień 31 maja tego roku. Kwestia nowo przyznawanych tzw. emerytur czerwcowych została uregulowana w ustawie z dnia 24 czerwca 2021 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw. Zmiany weszły w życie z dniem 18 września 2021 r. i dotyczyły emerytur ustalonych w czerwcu 2021 r. oraz miały obowiązywać na przyszłość. Ustawą tą na stałe wprowadzono rozwiązanie, które zafunkcjonowało w 2020 r.

W ustawie tej nie przewidziano jednak regulacji, które dawałyby możliwość ustalenia na nowo wysokości emerytury (z uwzględnieniem zmian dotyczących sposobu waloryzacji składek emerytalnych oraz kapitału początkowego), osobom którym już ustalono wysokość emerytury w czerwcu w latach poprzednich (lata 2009-2019), gdyż przyjęto generalną zasadę, że proponowane przepisy dotyczą jedynie osób, przechodzących na emeryturę, począwszy od czerwca 2021 r.

Konstytucyjność zasad przyznawania tzw. emerytur czerwcowych na wniosek zgłoszony przed 1 czerwca 2021 r. zakwestionował zapadłym w sprawie P 7/22 rozstrzygnięciem z 15 listopada 2023 r. Trybunał Konstytucyjny. Rozstrzygnięcie to zapadło w składzie Stanisław Piotrowicz, Justyn Piskorski, Piotr Pszczółkowski, Bartłomiej Sochański oraz Wojciech Sych. Sejm RP

uchwałą z 6 marca 2024 r. w sprawie usunięcia skutków kryzysu konstytucyjnego lat 2015–2023 w kontekście działalności Trybunału Konstytucyjnego stwierdził, że uchwała Sejmu RP z 15 września 2017 r. w sprawie wyboru sędziego Trybunału Konstytucyjnego (dot. Justyna Piskorskiego) została podjęta z rażącym naruszeniem prawa, a tym samym pozbawiona jest mocy prawnej i nie wywołała skutków prawnych w niej przewidzianych. Dodatkowo, Sejm w uchwale z 6 marca 2024 r. w sprawie usunięcia skutków kryzysu konstytucyjnego lat 2015–2023 w kontekście działalności Trybunału Konstytucyjnego stwierdził, że funkcję Prezesa Trybunału Konstytucyjnego sprawuje osoba nieuprawniona, a w konsekwencji wszystkie decyzje proceduralne, w tym zwłaszcza wyznaczenie składów orzekających, podejmowane przez Julię Przyłębską, mogą być podważane. W konkluzji Sejm RP podniósł, że uwzględnienie w działalności organu władzy publicznej rozstrzygnięć Trybunału Konstytucyjnego wydanych z naruszeniem prawa może zostać uznane za naruszenie zasady legalizmu przez ten organ. Uwagi te odnoszą się do sposobu i zakresu uwzględniania skutków rozstrzygnięcia, które wydał Trybunał Konstytucyjny w sprawie P 7/22.

W tym kontekście Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – bez względu na ocenę trafności argumentacji konstytucyjnej podniesionej w przywołanej sprawie przez Trybunał Konstytucyjny – postrzega poruszone w niej zagadnienie nie tyle w perspektywie wykonania rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego, ale w kategoriach rozwiązania problemu określonej grupy emerytów, których świadczenia zostały ukształtowane w niekorzystny sposób wskutek przejścia przez nie na emeryturę w czerwcu. W ocenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zagadnienie to jest doniosłe i wymaga adekwatnego do jego wagi rozwiązania.

W związku z tym w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej trwały prace i analizy o charakterze prawnym, ekonomicznym i organizacyjnym, mające na celu określenie sposobu rozwiązania tej kwestii. W tym zakresie Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej współdziałało z Ministerstwem Finansów oraz Zakładem Ubezpieczeń Społecznych. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w dniu 22 października 2024 r. wystąpiła do Przewodniczącego Zespołu ds. Programowania Prac Rządu z prośbą o wprowadzenie do Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów projektu ustawy, który ma na celu uregulowanie tego zagadnienia. W dniu 4 listopada 2024 r. projekt został wpisany do wykazu prac pod nr UD160.

W projekcie ustawy proponuje się, by w przypadku osoby, której przyznano emeryturę lub rentę rodzinną w czerwcu w latach 2009-2019, jej emerytura lub renta rodzinna, na jej wniosek złożony do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, podlegały ponownemu ustaleniu wysokości, z zastosowaniem rozwiązania, że waloryzacji składek, stanowiących podstawę obliczenia emerytury, dokonuje się w taki sam sposób jak przy ustalaniu wysokości emerytury w maju danego roku, jeżeli jest to korzystniejsze dla ubezpieczonego. Tak ustalona wysokość emerytury i renty rodzinnej podlegałyby następnie waloryzacji na zasadach, jakie obowiązywały po dniu przyznania emerytury lub renty rodzinnej. Emerytura lub renta rodzinna w nowej wysokości, przysługiwałaby od miesiąca złożenia ww. wniosku do ZUS.

Wyjaśniam, że projektowana ustawa nie przewiduje prawa do wyrównań za okres, w którym emerytury, przyznane w czerwcu w latach 2009-2019, wypłacane były w niższej wysokości. Prawo do wyrównań byłoby uzasadnione, gdyby przyjęć, że schemat waloryzacji kwartalnej składek na koncie ubezpieczonego i kapitału początkowego oraz konstrukcja wskaźnika tej waloryzacji, które stanowią źródło niekorzystnego ukształtowania wysokości emerytur ustalanych po raz pierwszy w czerwcu, są niezgodne z Konstytucją, a w konsekwencji wydawane

w tym zakresie decyzje obarczone są wadliwością od chwili ich wydania. Tymczasem konstytucyjność przywołanego wskaźnika oraz schematu waloryzacji nie zostały zakwestionowane. Wskazać przy tym należy, że zjawisko emerytur czerwcowych pojawiło się ze względu na zbieg konstrukcji waloryzacji kapitału początkowego i składek na indywidualnym koncie z określonymi wartościami czynników ekonomicznych, do których jej wskaźnik się odwołuje. Oznacza to, że w razie innego ich ukształtowania w latach 2009-2019 (inny wskaźnik inflacji ogólnej, inny wzrost realny sumy przypisu składek na ubezpieczenie emerytalne) zjawisko to mogłoby nie powstać albo nie być tak dotkliwe dla emerytów przechodzących na emeryturę w maju w tych latach. W rezultacie projektowana zmiana rozwiązuje w większej mierze problem faktyczny (w określonych realiach gospodarczych w określonym czasie określony w przepisach prawa wskaźnik waloryzacji składek i kapitału początkowego skutkował niższymi emeryturami dla emerytów przechodzących na emeryturę w maju) niż prawny i sprowadza się do wyrównania sytuacji emerytów przechodzących na emeryturę w czerwcu w latach 2009-2019 z emerytami, którzy przechodzili w tym miesiącu na emeryturę od 2020 r. Z tego powodu projekt nie przewiduje wyrównań.

Jednocześnie w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwie Finansów i Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych trwają analizy prawne i ekonomiczne nad możliwymi zmianami w konstrukcji waloryzacji składek i kapitału początkowego. Jest to zagadnienie złożone, które musi być rozpatrywane w kontekście całokształtu skutków prawnych, ekonomicznych i społecznych, które ewentualne zmiany w tym zakresie wywołają.

Kończąc pragnę zapewnić, że Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej stale analizuje kształt istniejących rozwiązań prawnych w zakresie ubezpieczeń społecznych i w razie potrzeby podejmuje stosowne działania legislacyjne.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/